

31.8.2017

Lokal plan for kirkemusikk i Olsvik kirke

Planen har to deler. Del en er en generell del som beskriver tanker og visjoner som er føringer for arbeidet. Del to er en konkret del der vi beskriver konkret arbeid. Planens målgruppe er alle som er interessert i kirkemusikk og som har et ønske om å bidra til musikklivet i kirken. Planen er vedtatt av menighetsrådet og er menighetens plan, og den er forpliktende for både ansatte og frivillige.

ORD FORAN

Takk til Olsvik menighetsråd som besluttet å lage en lokal plan for kirkemusikk med den hensikt å sikre, styrke og utvikle; det kirkemusikalske livet i menigheten og kirkens formidling av tradisjonell og ny kirkemusikk.

Lindeman-utvalget som har utarbeidet planen, har bestått av Kantor og organist Rune Johnsen Klevberg, Kateket og musikalsk ressurs Sven-Ove Rostrup, Sanger, musikals ressurs og leder av kirkemusikkutvalget Brith Barsnes Bjordal, samt menighetsrådsmedlem Lars Kristian Stendahl Gjervik. Det har vært en stor glede å få arbeide fram planen, og den gir rom for inspirasjon og store forventninger.

Utvalgets navn; Lindeman-utvalget er oppkalt etter Ludvig Mathias Lindeman. Trønderen Lindeman var Norsk komponist, organist og folkemusikksamler. Han har blant annet komponert; Kirken den er et gammelt hus, Krist stod opp av døde, Påskemorgen slukker sorgen, Et barn er født i Betlehem, Mellom bakkar og berg og No livnar det i lundar.

Lindeman startet også sammen med sin sønn organistskolen i Kristiania i 1883, dette ble senere musikk konservatoriet i Oslo og i 1976 Norges musikkhøyskole. Lindeman var en dyktig organist. Han var blant annet kjent som en begavet improvisatør. Da et nytt orgel skulle innvies i Royal Albert Hall i London i 1874, ble han invitert til å spille der. Lindeman virket særlig kraftig for en forbedring av salmesangen, og kom i en årelang avisfeide («salmesangstriden») med blant andre Johan Didrik Behrens og Otto Winter-Hjelm. Lindemans *Koralbog* ble autorisert til kirkebruk i 1877.

Her kan du lese mer om Lindeman: https://snl.no/Ludvig_Mathias_Lindeman

Takk til bidragsyttere underveis i prosessen

Lars Kristian Stendahl Gjervik
Leder Lindeman-utvalget Olsvik menighet

Innholdsfortegnelse

Ord foran	1
Innledning	3
Hovedmål med planen:	4
Del 1. Generell del – overordnede tanker og føringer	5
Definisjon av kirkemusikk.....	5
Musikk som redskap for forkynnelse, fellesskap og inkludering.....	8
Kvalitet.....	9
Samarbeid med skole og barnehage.	10
Olsvik kirke som konsertarena	10
Orgelet og andre instrumenter	11
Kulturkirke for hele Bergen.....	11
Lyd, lys, produksjon	11
Musikk i gudstjeneste og kirkelige handlinger.....	12
Musikk i trosopplæringsperspektiv.....	13
Musikk i diakonalt- inkludering- og integreringsperspektiv.....	14
Del 2. konkret del	15
Musikk i gudstjeneste og kirkelige handlinger.....	15
<i>Tiltak:</i>	15
Musikk i trosopplæringen.....	16
<i>Tiltak: Salmekanon trosopplæringsplanen: «Gud gir – vi deler».</i>	16
Konsert virksomhet, Olsvik kirke som konsertarena	18
<i>Tiltak:</i>	18
Kor virksomhet.....	20
<i>Menighetens kor</i>	20
Bemanning, ressurser, rekruttering og arbeidsforhold	20
Kulturskole i Olsvik kirke	21
Samarbeid med institusjoner	21
<i>Tiltak: I samarbeid med diakon ønsker vi å utvikle dette feltet og skape noen faste arrangement som gjentas</i> <i>årlig.</i>	21
Formidling av ekstratjenester til dåp, konfirmasjon, bryllup, og gravferd.....	22
<i>Tiltak:</i>	22
Halvårlige samhandlingsmøter.....	22
Kilder til inspirasjon og videre fordyping	23
Vedlegg:	24
Ressursliste, en oppdatert liste som synkroniseres med frivillighetskoordinators database	24
Dokumentet "Arrangement i Olsvik kirke - rutiner og tips." Vedtatt av menighetsrådet 8. mai 2014.....	24
Avtale om resultatbasert honorar for arrangører. Vedtatt av menighetsrådet 6. November 2014	24
Ressursliste, tips og råd, steder å søke økonomisk støtte	24

Kirkemusikk i Olsvik menighet

INNLEDNING

Evangeliet må synges sa Martin Luther. Det passer derfor godt at Olsvik menighetsråd lanserer en lokal plan for kirkemusikk i nettopp jubileumsåret til Martin Luther, 500 år etter at han offentliggjorde sine teser i Wittenberg. Gjennom Luthers reformasjon ble bibelen, salmene og forkynnelsen oversatt til folks morsmål, og derigjennom allment tilgjengelig på en helt ny måte. Gjennom å endre salmens plassering i gudstjenesten ble dens betydning ytterligere oppgradert, og den fikk sin helt avgjørende plass slik vi kjenner salmene og den liturgiske musikken i gudstjenesten i dag. Det er nesten utenkelig å gjennomføre en gudstjeneste uten musikk nå – takk og lov for det.

Reformasjonen hadde vidtrekkende betydning for kirken også i vårt land. Ved at den ble forrettet på folkets eget språk ble den gjort tilgjengelig for folk flest på en helt annen måte enn tidligere. Og Luther brukte musikken bevisst. Menigheten ble gjort aktivt deltagende i gudstjenesten også gjennom salmesang. Slik sett representerer reformasjonen et positivt vendepunkt også fra et kirkemusikalsk synspunkt. Vi kan med rette snakke om at den protestantiske kirke ble en syngende kirke.

Reformasjonens allmenngjøring av kirken og dens ritualer førte også med seg oversettelser av kirkens bøker. Dansk-norsk utgave av Bibel, kirkeordinans og salmebøker betydde et kulturskifte som kanskje ikke eier sidestykke i vår kulturhistorie. Salmebøkene, som ble vårt land til del gjennom unionen med Danmark, ble på en spesiell måte folke-eie. På denne måten fikk en del i salmer, som fremdeles er en umistelig del av vår salmebok, solid fotfeste i vår kirkes salmesang.

Som resultat av nasjonalromantikken vokser det etter hvert fram en forståelse av at den norske folkekunsten var av stor verdi også for kirken. Bl.a. mange folkemelodier ble skrevet ned og tatt vare på og fant etter hvert sin plass i salmeboken. Begivenheter på slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet kom til å bety mye for kirkemusikken i vårt land. En viktig forutsetning til utvikling på dette området var etableringen av (som nevnt)Lindemans organistskole, som gjorde det mulig å utdanne kirkemusikere i Norge. Denne utdanningsinstitusjonen var forløper først for Musikkonservatoriet i Oslo som i sin tur ble basis for Norges Musikkhøgskole. NMH utdanner i dag musikere, også kirkemusikere, på høyt nivå og er en viktig forutsetning for den vitalisering vi ser både i det allmenne musikklivet og for kirkemusikklivet spesielt.

Under Lutherfestdagne i reformasjonsbyen Bergen 3. – 7. mars var det etter festgudstjenesten søndag 5. mars en samling for rådsleder i bispedømme med tema Kirke i en ny tid. Her hadde både statsminister Erna Solberg, biskop Helga Haugland Byfuglien og kirkerådets leder Kristin Gunleiksrud Raaum oppmuntrende hilsener. I denne sammenhengen vil jeg gjengi en del av hilsenen fra kirkerådets leder, som snakket handler om folkekirken og kunsten.

Vi må satse tungt på kunst og kultur i kirken. Hvorfor det?

Fordi kunsten er et møte med det hellige. Fordi kunsten skaper nye rom for troen. Fordi kunsten er folkets identitetsmarkør og følelsesuttrykk. Dersom kirken skal være en folkekirke må den veves inn i folks liv og både forstå og speile den tiden vi lever i. Det er umulig å gjøre uten en tett dialog med kunstlivet og uten å involvere kunstnerne til samarbeid om å gi evangeliet et relevant uttrykk for det språket som til enhver tid strømmer mellom hjertene i kulturen vår. Det språket er kunstens språk – fra de populære sjangrene til det mest sublime kunstuttrykk. Fordi kirken må være en folkekirke, må den delta i folkets, kamper, undring og uro. For å kunne gjøre det, må vi innlemme kunstens evne til å stille de dype spørsmålene og de riktige diagnosene. Det er slik den kan legge til rette for at vår egen tid og kontekst kan speiles i evangeliet. Hvis kirken skal vise

at hjertet seirer over bokstav, må vi bruke hjertets språk – det språket som sprenger ordenes rammer: Bilder, toner, bevegelser, samvær, gjerninger.

Kunsten er derfor en nødvendighet for folkekirken. Kunsten har åpenbarings mulighet. Kunsten har i uminnelige tider trengt kirken. Kirken har like lenge trengt kunsten. Men viktigst av alt, vi – menneskene som utgjør kirken – trenger kunsten. Vi trenger rystende og dyptpløyende glimt av Gud. Derfor trenger vi Bach og Händel og Hannah Ryggen og Donatello og Caravaggio og Kjell Nupen og Håkon Gullvåg og Patti Smith og Stein Winge og Johnny Cash og Tom Waits. Vi trenger kunsten åpenbaringskraft, for vi trenger glimt av Gud.

Kirkerådets leder Kristin Gunnleiksrud Raam mars 2017.

Planen har to deler. Del en er en generell del som belyser overordnede tanker og føringer for det kirkemusikalske arbeidet. I del en, defineres kirkemusikk og vi belyser spørsmål som ressurser og bemanning, instrumenter og besetning, finnes det musikk som ikke passer i kirken, konserter og liturgisk musikk, musikkens funksjon og visjoner for vårt kirkemusikalske arbeid.

I planens del to er det belyst konkrete planer for hva som kan gjøres innenfor kirkemusikkfeltet. Utvalget har valgt å tenke helhetlig og bredt, og ambisjonsnivået i planen er høyere enn dagens kapasitet på gjennomføring. Dette er gjort bevisst for å ha noe å strekke oss etter og utvikle oss imot. Tiltakene i planen kan tas i bruk etter hvert som ressurstilgangen gradvis øker. Utvalget ønsker at planen kan være til inspirasjon og tilføre kirkemusikkfeltet større fokus, status og ressurser.

Jeg skjemmes ikke over å si offentlig at nest etter teologien finnes det ikke noen kunstart som kan måle seg med musikken. Bare musikken kan skape det som teologien på annet vis gjør, nemlig å gi ro og glede til menneskesjelen (Martin Luther).

Bob Dylan som i 2016 vant Nobels litteraturpris for sine sangtekster har et annet men viktig perspektiv på kirkemusikk. *-De gamle sangene er mitt leksikon og min bønnebok. All min tro kommer fra disse sangene. Jeg tror på en Gud i tid og rom, men hvis du spør meg om det, vil min impuls være å peke tilbake på de gamle sangene. Jeg tror på Hank Williams som synger 'I Saw the Light'. Jeg har også sett det lyset.*

Hovedmål med planen:

**Formålet med planen er å sikre, styrke og utvikle; det kirkemusikalske livet i menigheten og kirkens formidling av tradisjonell og ny kirkemusikk.
Planen må sees på som et virkemiddel i forhold til
Den Norske kirkes visjon: Mer himmel på jord.**

Med ønske om mange fine musikalske opplevelser i Olsvik kirke, fra Lindeman-utvalget:

Rune Johnsen Klevberg, Brith Barsnes Bjordal, Sven-Ove Rostrup og
Lars Kristian Stendahl Gjervik Leder Lindeman-utvalget Olsvik menighet.

Bergen 31.8.2017.

DEL 1. GENERELL DEL – OVERORDNEDE TANKER OG FØRINGER

Musikken setter kirken i stand til å nå lenger med budskapet om Jesus. Musikk fungerer ofte bedre enn ord til å uttrykke og komme i kontakt med mennesker og menneskers følelser. Særlig i sorg og ved sykdom kan musikken ha trøstefull kraft. Men også ved glede og lovsang. Musikkens språk kan tale til, og hjelpe mennesker til å uttrykke seg. Kirkemusikken skal med musikkens språk både formidle forkynnelse av evangeliet og lede menighetens svar i gudstjenesten. Med denne planen ønsker vi sikre, styrke og utvikle det kirkemusikalske livet i menigheten.

Definisjon av kirkemusikk

Dette kapittelet belyser forståelsen av begrepet kirkemusikk. Det har vært et viktig bakteppe i utvalgets prosess for å bli enige om en definisjon på begrepet kirkemusikk i menighetens plan.

Først kan vi tegne opp de to ytterpunktene i hvordan begrepet tradisjonelt forstås. De mest konservative eller tradisjonstro om du vil, definerer kirkemusikk som tekster fra bibelen som det er satt musikk til og som har en funksjon i gudstjenesten. Typisk en Davidssalme. De mest liberale eller radikale vil mene at all musikk som fremføres i en kirke eller en kristen kontekst er kirkemusikk. Noen hevder sågar at *all musikk* kommer fra skaperen. Sannsynligvis kan vi bli enige om en forståelse et sted mellom disse ytterpunktene.

Lindeman-utvalget mener at det er nødvendig å gjøre en avgrensning når vi snakker om kirkemusikk. Ikke all musikk er kirkemusikk. Det gir etter vårt skjønn ingen mening. Hvilke faktorer skal vi da bruke for å begrense? Etter å ha lest ulike dokumenter som omhandler kirkemusikk, trer det fram noen faktorer som ofte blir brukt for å avgrense:

- **Sjanger:**

Mange i Norge har sjanger som en avgrensende faktor. Men om vi ser utviklingen i salmeboken har salmene fått en stadig bredere sjangersammensetting. I dagens salmebok kan man finne både viser, samba, pop, jazz, gospel og andre sjangre. Om vi i tillegg tar med forståelsen av at kirken er en verdensvid kirke, som er tilstede i alle verdensdeler med dens ulike sjanger tradisjoner, kan man lett tenke seg at sjanger ikke kan være særlig begrensende/bestemmende for forståelsen av kirkemusikk begrepet.

- **Funksjon:**

Noen mener at musikken må ha en funksjon i gudstjenesten for å kunne benevnes som kirkemusikk. I alle fall ha en funksjon i forhold til trosutøvelsen blant kristne. Men er det nok at en kristen påberoper en sang en funksjon? Kan man si at denne sangen betyr så mye for meg, i mitt forhold til gud og min tro, at det er kirkemusikk? (Jf. diskusjonen rundt sanger avspilt på CD under begravelser.) Hvem bestemmer om en sang har en funksjon i forhold til troslivet og menigheten?

- **Intensjon:**

Er det nødvendig at komponistens/dikterens intensjon er at sangen er tiltenkt en kirkelig funksjon? Det er absolutt slik at majoriteten av salmene i salmeboken er komponert med tanke på kirkelig funksjon. Men ett eksempelet på det motsatte er salmen julekveldsvisa. Denne har ikke hatt en intensjon om gudstjenestebruk, men fått en funksjon gjennom år. (Tradisjon) Sangen *Til ungdommen*, er et annet eksempel som akkurat ikke kom med i salmeboken etter heftig debatt. Til ungdommen fikk en nasjonal funksjon den 24. og 25. juli 2011 da ble nemlig *Til ungdommen* sunget under minnegudstjenesten i Oslo domkirke og på Rådhusplassen i tilknytning til terrorangrepene 22. juli. En instrumentalversjon av sangen ble framført som avslutningsnummer under minnekonserten i domkirken for terrorangrepet 22. juli 2011 av Kringkastingsorkestret og klokkespillet i Oslo rådhus. Etter dette var ikke lenger *Til ungdommen* bare en sang som humanetisk forbund hadde tatt hevd på. Det var en sang som også ble viktig for kirken. Spennende!

- **Tradisjon:**

Definisjon av tradisjon: *En tradisjon (fra latin tradere, «overføre») er en sosial praksis, en forestilling, en institusjon eller et produkt som overføres over flere ledd (for eksempel fra generasjon til generasjon), i et samfunn eller i en gruppe. Tradisjonens oppgave er å binde sammen det gamle og det nye for å skape en historisk kontinuitet for en gruppe eller samfunnsmedlemmene. Innholdet i tradisjonen er ofte knyttet til kulturelle elementer som en mener er spesielt verdifulle fordi de utgjør en vesentlig del av et samfunns eller en gruppes sosiale arv.*

I tradisjonsbegrepet ligger altså spenningen med å ta vare på det beste av det gamle, og å bringe inn nytt som kan bli ny tradisjon, og like viktig som det gamle. Jeg vil tro at ingen av oss som er aktive i dette arbeidet nå, mener at bare det som er etablert som tradisjon, er kirkemusikk. Altså er det rom for fornyelse, utvikling og nytenkning.

Uansett innfallsvinkel til kirkemusikkbegrepet vil det gå et hovedskille mellom på den ene siden den musikk som er skapt og fremført med det formål å fungere som en *integrert* del av gudstjenesten, og på den andre siden den musikken som blir kirkemusikk gjennom å fremføres i kirken etc.

Her er noen definisjoner av kirkemusikk som andre har gjort.

Stig Wernø Holter professor i kirkemusikk:

Holter definerer kirkemusikk ut fra fem ulike forståelser;

- Den kirkemusikk som til enhver tid fremføres i kirkene
- Liturgisk musikk, musikk som er knyttet direkte til gudstjenestens seremonier
- Musikk som i tekst inneholder et religiøst/kristent/kirkelig budskap
- Musikk som er skrevet og komponert av kristne til kristne formål
- Musikk, vokal eller instrumental, som på en særlig måte er eller er *blitt* knyttet til kirkerommet som sådan.

Holter selv kaller den siste forståelsen den mest anvendelige.

I 2005 utgav Den norske kirke det som er blitt stående som et av de mest sentrale kirkemusikkpolitiske dokumenter, nemlig kirkens kulturmelding; kunsten å være kirke.

I Kunsten å være kirke heter det;

"Kirkemusikk er et ord som kan bli forstått på ulike måter. Man kan begrense det til den musikken som er komponert for å fremføres i et kirkerom, som kormusikk med tydelige kristne tekster, orgelmusikk og liturgiske sanger. Annen musikk som har en tittel, tekst eller program som viser til kristne tanker eller verdier, men som ikke er tenkt inn i en kirkelig sammenheng. Eksempler på dette er operaen Salmene av Richard Strauss eller sangen Tears in heaven av Eric Clapton. Dette kan også defineres som kirkemusikk. Mange vil også hevde at all musikk er en del av skaperverket og må derfor legitimeres som kirkemusikk. Spørsmålet man stadig vender tilbake til, og som det knapt finnes noe svar på, er hvem som definerer hva kirkemusikk er, og hva som gjør musikk til kirkemusikk. Er det komponistens intensjon, lytterens opplevelse, eller rommet musikken fremføres i som er bestemmende? (Norske kirkeakademier).

Videre i kulturmeldingen fra 2005 står det:

Den europeiske forståelsen av begrepet kirkemusikk som en linjær utvikling fra gregoriansk sang og Palestrina, via Schütz og Buxtehude, Bach og Händel til Lindeman, Sandvold og Hovland, har ikke lenger gyldighet. Musikalske elementer fra Nord-Amerika, Latin-Amerika, afrikansk og asiatisk musikk flommer inn i gudstjenesten og gjør seg gjeldende i salmebøkene. I tillegg konserterer et bredt spekter av artister og musikere innen et utall sjangere i kirkens rom, med en variasjon av tekstinnhold som spenner fra destillater fra kirkens trosbekjennelse til kjærlighetssanger og samfunnskritiske tekster. Mange artister og kor har også brakt kirkelige impulser, salmer og messer til andre arenaer i et omfang og i en sjangerbredde som man tidligere ikke har sett.

Fra utredningen En ny kirkelyd, heter det: (En ny kirkelyd er en forskningsrapport bestilt av kirkerådet som har sett på utviklingen av kirkemusikk de siste 15 årene, altså fra 2000 – 2015)

I begrepsdiskusjonen kan man fort miste av syne det banale faktum at kirkemusikk også omfatter ulike konkrete, musikalske uttrykk. Kirkemusikk som *musikk (kunst)*, i allmenn forståelse som den musikken som brukes i kirken, dreier seg om musikk av og til dels svært ulike slag: salmer, liturgisk musikk (preludier, Kyrie, gloria, sunget bønn), korverk, orkesterverk, orgelverk. Det dreier seg også om nyere musikk i ulike sjangere som jazz, pop, gospel, viser, danseband, country. I tillegg brukes jevnlig ferdig innspilt musikk, særlig i begravelser.

I det som noen forstår som «den egentlige» kirkemusikken, kommer salmene og den liturgiske musikken i en særstilling. Salmene representerer på mange måter en kirkemusikalsk kontinuitet, både som tekst og musikk.

I boken En ny kirkelyd, tar de utgangspunkt i en nokså bred definisjon av kirkemusikk, som kombinerer de to grunnleggende definisjonskriteriene nemlig: kirkerommet som arena for musikken og religiøst eller liturgisk innhold. Dette ligger nærmest den femte definisjonen til Wernø Holter. I tillegg er det et perspektiv som kan dele inn hva kirkemusikk er og kan forstås som. På tvers av eksplisitt eller implisitt religiøst innhold og på tvers av liturgisk funksjon eller ikke, består kirkemusikken av både profesjonell virksomhet og amatørvirksomhet. Med andre ord utøves kirkemusikk både av musikere og kunstnere som har musikken som yrke, og av amatører som har musikken som hobby. Profesjonelle og ikke-profesjonelle har også et utstrakt samarbeid i mange sammenhenger.

Et annet element som det er brukt liten oppmerksomhet på i forskningsrapporten er kirkemusikkfestivalenes program. Spennet er stort og i år (2016) har det f.eks. vært både orgelfestival med utelukkende Bach program, og i den andre enden Ole Paus konsert med ny samfunnskritisk musikk, samt gudstjeneste med Moddi og Ida Maria som musikere der de blant annet spilte sanger av Janis Joplin, Hank Williams og Eric Clapton, alt satt inn i gudstjenestekonteksten. Les anmeldelsen her:

<http://www.adressa.no/kultur/2016/08/06/En-gudstjeneste-av-de-sjeldne-13142814.ece>

Her er link til kritikk av forskningen En ny kirkelyd: <http://www.ballade.no/sak/tendensiost-om-kirkemusikk/>

En kan se på salmeboken som et viktig verdidokument og trosbekjennelse for kirken. Tekstene uttrykker og beskriver det vi tror på, annerledes og kanskje mer tilgjengelig enn bibeltekstene. Så salmeboken (og lignende kirkemusikalske dokumenter) er en sentral del av kirkens verdidokument og trosbekjennelse.

Spørsmålet blir; hvordan skal vi definere kirkemusikk i vår Olsvik plan?

Med hovedmålet for planen som bakteppe; å sikre, styrke og utvikle; det kirkemusikalske livet i menigheten og kirkens formidling av tradisjonell og ny kirkemusikk, må vi finne en definisjon som ikke er for begrensende men som likevel er tydelig på hva vi snakker om når vi bruker begrepet kirkemusikk i Olsvik.

Lindman-utvalget foreslår å lage en ny definisjon som er en kombinasjon av Trond Kverno og Stig Wernø Holter sine definisjoner:

Kirkemusikk er vokal- eller instrumentalmusikk, som på en særlig måte er eller blir knyttet til kirkerommet, og i sin funksjon er musikk til Herrens lov og pris, og til folkets åndelige oppbyggelse.

Musikk som redskap for forkynnelse, fellesskap og inkludering

Musikken er en viktig inngangsdør og inkluderingsverktøy for kontakt og deltakelse i Olsvik menighet. Gjennom menighetens kor og musikkarbeid gis mennesker mulighet for å delta i trygge og inkluderende fellesskap. Det musikalske arbeidet har i seg selv stor verdi. I tillegg gir det mulighet for at flere mennesker får høre om Jesus og våre kristne og humanistiske verdier.

Framføring av musikk er øyeblikkets kunst som der og da kan gi opplevelser for resten av livet. Når menigheten har felles musikalske opplevelser i et kirkerom, blir opplevelsen enda en dimensjon rikere. Kirkerommet, hvor symboler og symbolhandlinger sitter i veggene og peker mot det guddommelige, og nærheten til de andre som opplever det sammen med en, kan gi en kollektiv følelse som skaper en felles identitet, det store "vi". Slike opplevelser, følelsen av å være "grepet" av noe udefinerbart i et kirkerom; av alvor, glede og trøst kan gi en entusiasme som gir troen ankerfeste, og gjør hverdagen utholdelig og livet til å mestre.

Den lutherske reformasjonen holdt fast ved betydningen av fellesskapet som ble styrket gjennom menighetens musikk. Musikken er en viktig faktor for å binde mennesker sammen i et trosfellesskap, og gjennom musikken stadfester vi ulike sider ved den kristne tro og våre liv som vi har felles. Vi bekrefter vår samhörighet når stemmene våre blandes i fellessang og fyller kirkerommet.

Hør gjerne Herborg Kråkevik og biskop Halvor Nordhaug i samtale på Litteraturhuset i Bergen. *"Kyrkja og kulturen - Eit naturleg samspel?" er tema når biskopen inviterer til siste kveld i serien "På trua laus" på Litteraturhuset i Bergen 11. mai 2016 kl. 19.00. Gjest denne gongen er Herborg Kråkevik.*
Link: <https://kirken.no/nn-NO/bispedommer/bjorgvin-bispedome/nyhetsarkiv/pa-trua-laus-11.-mai-2016/>

- Korleis har forholdet mellom kyrkja og kulturen vore, og korleis er det i dag?
- Kva kan kyrkja gjere for kulturen?
- Treng kulturen noko å tru på?
- Kva kulturelle uttrykk kan kyrkja romme?

Desse og andre spørsmål blir drøfta når biskop Halvor Nordhaug møter artist Herborg Kråkevik til samtale. "På trua laus" er ein møteserie der biskopen ønskjer å sleppe trua laus frå kyrkja sitt indre rom og utsetje den for spørsmål, kritikk og forsvar.
Fast moderator er Håvard Nyhus, mellom anna kommentator i Bergens Tidende og Vårt Land.
Arrangør: Bjørgvin bispedømme i samarbeid med Litteraturhuset. Serien er støtta av Stiftelsen Fritt Ord.

Og

"Verdier og kulturarv under press" fra litteraturhuset 5. mars i forbindelse med Lutherfestdagene Reformasjonsbyen Bergen.

I Grunnlovens § 2 står det: "Værdigrundlaget forbliver vor kristne og humanistiske Arv". Hva består denne arven av, hva er verdigrundlaget og hvordan kan det komme til uttrykk i et mangfoldig samfunn?

Generalsekretær for Norske Kirkeakademier, Kristin Gunnleiksrud Raaum, samtaler med skuespiller Terje Nordby fra Mytekalenderen, Erik Hillestad, leder av Kirkelig Kulturverksted og Solrun Iversen, ny teatersjef ved Hordaland Teater.

Link: <https://kirken.no/nn-NO/reformasjon-2017/nyheter-om-reformasjonsmarkeringen/folkfest-i-reformasjonsbyen-bergen/>

Kvalitet

Bredde og kvalitet er et overordnet mål for det musikalske arbeidet og retningsgivende for alle som er engasjert i kirkemusikken. (jf. rammeplanen vedtatt av kirkemøtet)

Begrepet *kvalitet* kan fylles med ulike verdier og er ikke klart definert. Hva er kvalitet når vi snakker om musikk? En god og konstruktiv samtale om kvalitet vil føre oss nærmere en felles plattform av forståelse. En slik samtale er nødvendig slik at kvalitetsbegrepet kan bli et nyttig redskap i det kirkemusikalske arbeidet.

Kvalitet kan ikke bestemmes bare ut fra subjektive oppfatninger, eller knyttes eksklusivt til en bestemt type musikk som man selv liker eller ikke liker. En kan heller ikke oppfatte kvalitet ensidig ut fra hva som fyller et behov, eller hva som selger. Skjønt, noen av prisene i spellemannsprisen har elementet kommersiell verdi som en kvalitetsfaktor. (f.eks. årets låt).

Faktorer i kvalitetsbegrepet kan f.eks. være:

- Nivå på formidling, kommunikasjon og kontakt med mottaker
- Ferdighetsnivå og profesjonalitet i utøvelsen
- Nivå på produksjon
- Nivå på komposisjon og tekst
- At utøveren gjør sitt beste, at gjennomføringen blir gjort skikkelig. (øving)
- Musikkens slitestyrke over tid. Musikk som holder høy kvalitet varer lenger.

Ofte vil det være slik at om man betaler for det (profesjonelle utøvere/komponister/produsenter etc.), så vil man få høyere kvalitet enn om man ikke betaler. Samtidig er ikke dette en regel uten unntak. Man kan få høy kvalitet gratis og lav kvalitet til dyr pris.

Kirkerommet utfordrer. Alle ekte menneskelige følelser bør kunne komme til uttrykk i et kirkerom. Spørsmålet om kvalitet er ikke basert på formfullendthet eller perfektjonisme. Det er ikke alltid det polerte og perfekte som treffer best. Det ufullkomne uttrykk kan også ha sin klangbunn i menneskesjelen og gi gudstjenesten et uttrykk som treffer mennesker i vår tid.

Kvalitet er et relativt begrep, også når det gjelder kunstneriske uttrykk. Et lite barn som synger en kirkeviser kan berøre følelser og hjerter like mye som en profesjonell musiker, alt etter hvem som lytter og hvilken sammenheng sangen fremføres i. Et lokalt amatør voksenkor kan gjøre en optimal innsats og strekke seg ekstra for å gi menigheten en god opplevelse. De gir alt og skaper en god atmosfære i kirkerommet som berører hjertet. Domkoret, som arbeider på et annet musikalsk nivå, kan ivareta en annen del av musikkulturen, og i samarbeid med profesjonelle musikere gi eksempelvis Faurés Requiem en framføring som er et konserthus verdig. Korpset, kirkekoret, barnekoret, TenSing, fiolinisten og saksofonisten kan alle bidra til å gjenspeile det guddommelige og skape kunst i kirkerommet. Vi må våge mer, men samtidig ikke være redde for å evaluere i ettertid, og kunne si at noe fungerte bra og andre ting fungerte dårlig. Vi må ikke bli så redde for å trække feil at vi blir stående stille.

Begrepet *bredde* forstås her både som sjangerbredde og utøver bredde (profesjonelle, amatører, ulike instrumenter, besetninger etc.). Det er et mål at mange skal få slippe til som utøvere. Det er også et mål at amatører får oppleve og ev. samarbeide med profesjonelle. Higen etter kvalitet må ikke bli en begrensende faktor som stenger (spesielt barn og unge) ute fra å delta i kirkens musikkarbeid. Det vil derfor være slik at det for oss er en kvalitet(mål) i seg selv, å ha bredde i det musikalske arbeidet.

Samarbeid med skole og barnehage.

Kirkemusikken er både en del av Norges musikkhistorie og en del av kirkens liv. Skolens læreplan og barnehagens rammeplan, åpner opp for et faglig innhold og en undervisningsform hvor også kirken kan være en viktig bidragsyter. Både på egenhånd og gjennom samarbeid med Den kulturelle skolesekken kan kirken tilrettelegge egne undervisningsopplegg fra et kirkemusikalsk ståsted; "orgelet som instrument", "salmesang gjennom historien", "folketoner", "kirkerommets kunst og symbolikk", ulike konserter og forestillinger med barnekor og dansere osv.

Her er det bare fantasi og ressurser som setter begrensninger. En aktiv kirkemusikalsk involvering er for mange skoler en kjærkommen gavepakke fra kirken. Dette gjelder også samarbeidet inn mot skolegudstjenester, der både prester og kirkemusikere har en viktig rolle som representanter for kirkens åpenhet og inkluderende holdning. Gjennom

I vårt sokn er det følgende skoler:

Olsvik barne- og ungdomsskole ca. 750 elever
Kjøkkelvik barne- og ungdomsskole ca. 580 elever
Alvøen barneskole ca. 500 elever
Olsvikåsen videregående skole ca. 450 elever

Det er per i dag 11 barnehager med ca. 400 barn.

Vi har et godt samarbeid med skolene og med mange av barnehagene. Samtidig er det stort potensial for å utvide samarbeidet. I et kulturhistorisk perspektiv er det ingen grunn til at vi skal være beskjedne i vår tilnærming. I dag har vi samarbeid om julevandring for barnehager og skolegudstjenester (ved juletider) for skolene.

Olsvik kirke som konsertarena

Det er minst fire viktige grunner til at konsertvirksomheten må verdsettes høyt og utvikles.

1. For det første når kirken fram med sitt budskap til en større gruppe av befolkningen gjennom konsertvirksomheten. Mange publikummere oppsøker sjelden kirken ellers.
2. For det andre viser kirken seg, gjennom konsertvirksomhet, som en viktig aktør i lokalmiljøets kulturliv. Med dette bidrar kirken til bedre levekår og oppvekstmiljø, og opptrer som en viktig bidragsyter og samfunnsbygger.
3. For det tredje mener vi at kirkerommet i seg selv er forkynnende og at det derigjennom er et selvstendig mål å få folk til å komme inn i kirkerommet for positive opplevelser.
4. For det fjerde trenger Kirkemusikk som kulturtradisjon og kunstform, konsertformatet for å ta vare på, bringe videre og utvikle kirkemusikken.

Vi ønsker å arrangere både rene orgelkonserter, konserter med vokal og andre instrumentsammensetninger, ulike kor-konserter og større produksjoner. I minst en av konsertene i året, bør vårt konsertflygel være hovedinstrumentet.

I tillegg til det vi produserer selv, ønsker vi å være en åpen og attraktiv kirke for eksterne konsertarrangører. Vi skal møte disse med åpenhet og nysgjerrighet. Vår primærholdning er ikke å sette grenser, men å åpne opp for ulike uttrykk. Vi vil la rommet bli brukt til mer enn folk forventer, og våge å tro på at rommet/konteksten farger opplevelsen. Dette stiller krav til aktøren. Må man dekke til noe i kirkerommet er man på feil sted.

Vi skal være attraktive gjennom å tilby; et svært godt egnet kirkerom for konserter, kvalitetsinstrumenter (orgel, flygel og ev. andre instrumenter), profesjonelt lydutstyr med tilgjengelige lydteknikere, bistand i forhold til lys-produksjon, kompetent og hyggelig vertskap/kirketjener, ev. bistand/kompetansedeling innenfor markedsføring og produksjon.

Orgelet og andre instrumenter

Orgelet står i en særstilling innenfor kirkens musikk. I gudstjenesteboken fastslås det at pipeorgelet er kirkens tradisjonelle instrument. Orgelet skal understøtte og hjelpe menigheten og koret i tilbedelse, forkynnelse og sang. Orgelet har også selvstendige musikalske funksjoner i og utenom gudstjenesten. Samtidig er kirkens musikk langt mer enn gudstjenestelig eller konserterende musikk med orgel som hovedinstrument. I tillegg til orgelet er det særlig vokalmusikk som har lange røtter og tradisjoner i kirkemusikken. Kirkens musikkarbeid omfatter i dag, en rekke ulike sjangere og virksomheter, og engasjerer mennesker i alle aldre både som utøvere og tilhørere.

Det vil derfor være et mål for Olsvik menighet å ha et bredere utvalg instrumenter enn kirkeorgelet. I dag har kirken et konsertflygel av meget høy kvalitet, samt el.bass. I tillegg har vi tilgang på å låne andre instrumenter fra TenSing.

Det vil være et langsiktig mål å gå til innkjøp av andre kvalitetsinstrumenter slik at man slipper å låne fra andre, og at man får den kvalitet man ser som hensiktsmessig. Per i dag ser Lindemann utvalget behov for å investere i en akustisk kontrabass, et flygelhorn og et akustisk trommesett.

En bør også være åpen for å bekle kirkerommet med andre kvalitetsinstrumenter når anledningen byr seg. Menigheten må påse at kirkens instrumenter blir tilstrekkelig stemt og vedlikeholdt

Kulturkirke for hele Bergen

Vi ønsker at Olsvik kirke skal være en kulturkirke for hele Bergen. Gjennom det programmet vi tilbyr skal vi bli lagt merke til som en betydelig kulturaktør. Vi skal bidra til at mennesker som bor i Bergen har det litt bedre, enn om ikke kirken var tilstede i byen.

Kirken må derfor aktivt synliggjøre seg selv som en viktig kulturaktør i samfunnet og ta ansvar for en nødvendig dialog med etablerte kulturinstitusjoner, politikere og næringsliv.

Når vi markedsfører arrangement hos oss er det derfor naturlig at hele Bergen og tilstøtende områder (f.eks. Askøy og Sotra) er nedslagsfelt.

Lyd, lys, produksjon

Olsvik kirke har investert i lydutstyr til kirkerommet som kvalitetsmessig er tilstrekkelig for å produsere alt av arrangement som får plass i rommet. Videre har vi et ønske om å gjøre noen flere investeringer på lys slik at vi også der er selvforsynte med utstyr som holder kvalitetsmessig profesjonelt nivå.

Vi har noe tilgjengelige menneskelige ressurser til å produsere lyd og lys, men vi er et stykke fra å være selvforsynte på dette området, både når det gjelder nivå på kvalitet og kapasitet.

Musikk i gudstjeneste og kirkelige handlinger

Gudstjenestens historie er også kirkemusikkens historie. Martin Luther gav musikken en helt spesiell betydning i kirken siden han plasserte den umiddelbart etter det talte ord. Av den grunn har den evangelisk-lutherske kirke fått en enestående musikkskatt. En vesentlig endring etter reformasjonen var at salmesangen ble gjort til en sang for hele menigheten – på morsmålet! Vokal og instrumentalmusikk er helt sentrale elementer i kirkens liv. En gudstjeneste eller kirkelig handling uten bruk av musikk og musiske elementer er nærmest utenkelig. Musikken forener menigheten i salmer og liturgiske sanger, den gir kraft og temperatur både til lovprising og klage.

Musikken i gudstjenesten skal fremme salmesangen og den tilfører gudstjenesten en kunstnerisk og estetisk dimensjon. Vi ønsker at musikken i gudstjenesten skal være bærer av både nyskapning og tradisjon.

Musikk i gudstjenesten handler også om å ta i bruk og å utvikle de musikalske evner eller gaver som finnes i menigheten av kor, musikere og sangere. Det skal være stor takhøyde for deltakelse og både amatører, semi- profesjonelle og profesjonelle bør delta på gudstjenester sammen med kantor. I dette samarbeidet bør det tas hensyn til det kompetansenivået den enkelte har.

Når en planlegger Gudstjenestene særlig to hensyn som må ivaretas og veies opp mot hverandre. For det første skal musikken passe inn i gudstjenesten, slik at den underbygger liturgi, forkynnelse og fellesskap. For det andre må en være bevisst på hvem som skal oppleve gudstjenesten og musikken (flere dåps familier, konfirmanter, speidere osv), hvem er det som kommer på nettopp denne gudstjenesten? Være bevisst på salmevalg og bruke tid og ressurser på musikken og det musikalske uttrykket.

Menigheten har et eget gudstjenesteutvalg som har utarbeidet gudstjenesteordninger for ulike typer gudstjenester. I disse er det også jobbet mye med musikken.

Viser til slutt til kapitlet om kvalitet på side 9.

Musikk i trosopplæringsperspektiv

Olsvik menighet har laget plan for trosopplæring for alle døpte i alderen 0-18 år. Planen sier følgende om musikk og kultur som dimensjon i trosopplæringen:

«Kirkens musikk bygger broer gjennom å åpne sinn og tanker for Guds mysterium. Derfor ønsker vi at musikk og kultur skal ha en plass i tiltakene i trosopplæringen. Musikken setter kirken i stand til å nå lenger i kommunikasjonen, slik at budskapet når lenger. Gjennom kirkemusikken har kirken et skattekammer som den plikter å forvalte, og det vil vi dele med våre barn og unge.

Olsvik menighet har et mangfoldig musikk- og kulturliv. Vi har gleden av å samarbeide med flere flotte musikere, skuespillere og andre kunstnere, og bruker dem i trosopplæringen. Forskjellige kulturelle uttrykk, som teater, dans, m.m., brukes. Av samarbeidspartnere kan vi nevne Dukkenikkerne, Metamorfose, Kirkerottene, Krabatene, Alveslottet, Bjarte Leithaug, Christine Sandtorv, Tore Tomassen, lokale korps og Maj Britt Andersen.

Menigheten tilbyr Babysang-kurs til babyer opp til ett år, med temaet "Musikk fra livets begynnelse".

Kunst- og kulturuken i Olsvik er en viktig del av det som skjer i løpet av året. I løpet av uken tilbyr vi konserter, forestillinger og seminarer for alle aldre. TenSing er aktivt med og lager Ung Messe, Åpen barnehage tilbyr teater for barn og Shine holder konsert.

I konfirmasjonstiden har vi en egen interessegruppe som jobber med foto og video, TenSing jobber med dans, drama og musikk gjennom hele året, med to store konserter i tillegg til Ung Messe, lysmesse og deltakelse på andre gudstjenester og arrangement.

Skolene er en spennende samarbeidspartner med tanke på kulturelle møteplasser i menigheten. Konkret har vi et SFO-kor i samarbeid med Olsvik skole, og et barnekor for de som er over SFO-alder. Skolene er også med og bidrar musikalsk på skolegudstjenester i høytidene.»

Hentet fra «Gud gir – vi deler» - plan for trosopplæring i Olsvik menighet.

Med denne dimensjonen som bakteppe har tiltakene i trosopplæringsplanen bevissthet rundt bruk av sang og musikk på samlingene. Alle tiltakene bruker sang og musikk som en del av samlingene. Dette blir gjort på forskjellige måter, og mengden av sang og musikk varierer, men musikkarven vi har i kirken blir brukt. Tiltakene som er tilknyttet en gudstjeneste påvirker valg av salmer i gudstjenesten, slik at musikken kommuniserer godt med målgruppen. På Ungdommens julegudstjeneste, Ung Messe og Gospelnight er de unge med også på å velge ut salmer og musikk.

Et viktig prinsipp i trosopplæringsplanen er å utruste foreldre først, og deretter de unge selv, til å oppfatte sang og musikk som viktige kulturbærere og virkningsfull inngang i de kristne trosliv. På Babysang får barna tidlig bli kjent med sangens verden, og foreldrene lærer sanger de selv kan bruke hjemme. Vi deler ut dåpspakker, fireårsbok og seksårsbok, hvor sangene står sentralt og hvor musikk-CD hjelper dem å lære dem videre. MiniGudstjeneste i samarbeid med Åpen Barnehage brukes til å gjøre barna kjent med kirkerommet, liturgien og orgelet som lyden av tilbedelse. Slik sett er alle gudstjenester tilknyttet tiltak, og andre familiegudstjenester, viktig del av trosopplæringen. Videre bruker vi sang på samlinger, høytidsvandring og i konfirmasjonstiden har vi utvalgte salmer som konfirmantene blir ekstra godt kjent med.

Korene er også en viktig del av den totale trosopplæringen, spesielt siden de har et ekstra fokus på skatten som salmene og musikken representerer i vår kulturarv. Konkrete salmer er nevnt i noen av tiltakene i planen, og ellers er salmer og musikk nevnt generelt som en viktig del av arrangementene.

For 13-åringene har vi valgt ut et eget tiltak som handler om salmer, nemlig «Salmeslag». Her blir de presentert for salmer på en spesiell måte, og lærer et knippe salmer som de selv fremfører for publikum.

Musikk i diakonalt- inkludering- og integreringsperspektiv

1. **Kirkemusikk og tekster:** Det er viktig å ha et blikk på sangtekstene som brukes i kirken, at også troende mennesker i sorg, sykdom, depresjon, økonomiske problemer kan kjenne seg igjen. Hver enkelt sangtekst trenger ikke speile av hele menneskelivet. Men totalt sett bør valg av tekster vise til ulike menneskelige erfaringer, som glede, sorg, trygghet, utrygghet, tro, tvil, arbeidsglede, sykdom. Dette kan være særlig aktuelt å se nærmere på i forbindelse med lovsang, at tekstene faktisk tilber Gud og ikke bare løfter frem egne følelser av glede/henrykkelse/indre begeistring ol. Det er også viktig i forhold til barnesanger, at utvalget av sanger ivaretar også barn med traumer, konfliktfylte relasjoner ol. Altså ikke la alle barnesanger kretse i «kjære Gud jeg har det godt» tematikken.
2. **Kirkemusikk og sorg:** Mange mennesker møter kirkemusikk i forbindelse med begravelser, ev. også gudstjenester. Alle Helgens dag eller andre lignende arrangementer. Musikk kan der hjelpe dem å gå inn i sorgen, særlig om det spilles salmer og musikk de har et forhold til. For troende kan musikken i begravelse være til trøst og støtte når salmer minner dem på det kristne håpet.
3. **Kirkemusikk og stillhet:** I vårt samfunn er det liten plass til stillhet og ettertanke. Arbeidspress, en fylt timeplan, mobil eller mye tvittring kan resultere i et liv der menneskene sjeldent får reflektere over livet, få overblikk, kjenne på følelser eller komme til ro. Å lytte til musikk i kirken kan være en hjelp til å gå dypere i seg selv. Dette gjelder for eks i forhold til preludium og postludium i gudstjenesten. Fra et bønneperspektiv er det lettere å tale med Gud når du ikke er så oppjaget, og å lytte til Gud når du er stillere innvendig.
4. **Kirkemusikk og økonomi:** en grunntanke i kirken er at dårlig økonomi ikke skal hindre deg i å være en del av det kristne fellesskapet og å få høre evangeliet. Når det gjelder musikk er det en del hensyn som må ivaretas. Når profesjonelle musikere hentes inn til konserter i kirken er det vanlig med inngangspenger. En annen ting er kor og andre musikalske arrangementer som er menighetsarbeid, og dermed det kristne fellesskapet. Om prisen for å synge i et kor er høy, vil en del bli ekskludert. Særlig viktig er dette ovenfor barn og unge, ettersom foreldre med dårlig økonomi allerede føler skam ovenfor å måtte begrense barnas aktiviteter. Viktig å vurdere medlemsavgift for kor i menighetens regi: -er det dyrt? –Er det mulig for menigheten å gjøre det billigere på noen måte? –Hvis ikke, bør det gjøres tydelig at man kan søke om gratis plass, og at man ikke trenger forklare seg i hel for å få den plassen. Barnet trenger ikke å få vite at det har friplass, men avtales diskret mellom forelder og menighet.
5. **Kirkemusikk og variasjon:** Mennesker liker ulike former for musikk. Musikksmak er ofte knyttet til identitet, enten til en generasjon eller til en subgruppe. Om bare en type musikk, eller bare et instrument, brukes i kirken, er det mange mennesker som ikke vil kjenne seg igjen der. Hvordan kan vi være et inkluderende fellesskap også i musikkstil?

DEL 2. KONKRET DEL

Musikk i gudstjeneste og kirkelige handlinger

Musikken i gudstjenesten skal fremme salmesangen og den tilfører gudstjenesten en kunstnerisk og estetisk dimensjon. Musikken forener menigheten i salmer og liturgiske sanger, den gir kraft og temperatur både til lovprising og klage. Vi ønsker at musikken i gudstjenesten skal være bærer av både nyskaping og tradisjon. Musikk (og kunst) gir mulighet for et møte med det hellige på en annen måte enn ord. Det er hjertets språk og det berører mennesker emosjonelt.

Musikk i gudstjenesten handler også om å ta i bruk og å utvikle de musikalske evner eller gaver som finnes i menigheten av kor, musikere og sangere. Det skal være stor takhøyde for deltakelse, både amatører, semi- profesjonelle og profesjonelle bør delta på gudstjenester sammen med kantor.

I Olsvik er gudstjeneste allerede i dag preget av bred deltakelse med tanke på musikken. I mange gudstjenester har kantor samarbeid med kor, musikkgrupper og individuelle utøvere.

Tiltak:

1. Lage gode gudstjenestelister (terminplaner over temagudstjenester og strukturen som ønskes).
 - a. I dag har vi; familiegudstjenester, gudstjenester knyttet til trosopplæringstiltak (lys våken, tårnagent, fire års bok, ++, ung messe.)
 - b. musikkuttrykk som eks: jazz, klassisk, gospel, kor, instrumentalgudstjenester
 - c. samarbeidspartnere, hvem er med på hvilke temagudstjenester. Lage oversikt tidlig og gi rom for øving.
Familiegudstjenester hvor noen er tilknyttet trosopplæringstiltakene.
2. Lage gode rutiner for samarbeid for å unngå overraskelser som ikke er avtalt, og gi rom for øving slik at det som gjøres er skikkelig innøvd til gudstjenesten.
3. Dåpssang, en gave fra menigheten til dåpsfamiliene. Kantor, solist og menighetssang. Dette er en flott tradisjon og sær egenhet for Olsvik kirke. Alle som døper (og deres familier) seg får en personlig sang i gave fra menigheten.
4. Involvering av menighetens kor.
 - a. Vi ønsker at menighetens kor er med på 3-6 gudstjenester i året.
5. Høytidene
 - a. Påsken
 - i. Palmesøndag
 - ii. Skjærtorsdag
Pasjonskonsert Olsvik har i mange år satset på denne.
Konsert kl. 18.00 med gudstjeneste etterpå kl. 19.00
 - iii. Langfredag – Musikk gudstjeneste med leserekke.
 - iv. 1. Påskedag vanlig gudstjeneste
 - v. 2. Påskedag vanlig gudstjeneste
 - vi. 14. dager etter påskedag (i år, 30. april) har vi konsert som avslutning på påskefestuken.

I drabantbydelen Olsvik er det mange som reiser bort i forbindelse med påsken og det har vist seg vanskelig å f.eks. engasjere kor el. våre etablerte grupper til å gjøre noe i påsken. Samtidig vet vi at mange som bor i Olsvik ikke reiser bort, og at høytidene kan være ekstra vanskelige for mennesker som har utfordringer knyttet til fattigdom, ensomhet og psykisk helse.

Gudstjenesteprogrammet utgjør et viktig gratis tilbud som er åpent og inkluderende for alle.

- b. Julen
 - i. Julaften.
 - 1. Gjennomføres i samarbeid med lokale musikalske krefter som ikke utløser honorar.
 - ii. 1. juledag
 - iii. 1. nyttårsdag
- c. Pinse
 - i. friluftsgudstjeneste

6. Innleie av profesjonelle musikere.

I tillegg til å bruke de kreftene vi har i menigheten med kor osv., er det noen gudstjenester der vi har tradisjon for å leie inn profesjonelle musikere.

- a. 1. juledag
- b. 1. nyttårsdag
- c. 1. påskedag
- d. 1. pinsedag
- e. 2. pinsedag friluftsgudstjeneste
- f. Konfirmasjon
- g. Allehelgenssøndag, jf. egne og profesjonelle musikere.

7. Påskefest i Bergen

Bergen kirkelige fellesråd har et kulturutvalg som koordinerer og tilrettelegger med blant annet økonomiske midler, en Påskefest i Bergen. Olsvik er en del av denne produksjonen. Påskefestprogrammet gir en oversikt over gudstjenester, konserter, teater, utstillinger og har eget barneprogram. Tidspunktet er fra palmesøndag til ca. 14. dager etter påskedag.

Påskefest har egen nettside. Link: <http://paskefest.no/index.php>

Musikk i trosopplæringen

I menighetens plan for trosopplæring 0 – 18 år er det utarbeidet en salmekanon som konkret definerer hvilke salmer man ønsker at deltakerne blir kjent med. I tillegg til musikken som brukes i de ulike bredde tiltakene, ønsker menigheten å tilby målgruppen (og dens foreldre) kirkemusikk gjennom konserter og andre kulturarrangement i kirken.

Tiltak: Salmekanon trosopplæringsplanen: «Gud gir – vi deler».

Følgende salmer og sanger brukes i de forskjellige tiltakene i Olsvik menighet sin plan for trosopplæring for barn og unge i alderen 0-18 år. (Allerede vedtatt i trosopplæringsplanen).

Tittel	Salme nr.	Tiltak
Kjære Gud, jeg har det godt	773	01 Babysang
Min båt er så liten og havet så stort	780	01 Babysang
Må Gud velsigne deg	638	01 Babysang
Takk, min Gud, for hele meg	784	01 Babysang
Vær meg nær, å Gud, vær meg nær	626	01 Babysang
Gynge litte grann	-	01 Babysang
Mø, mø, mø	-	01 Babysang
Lille Petter Edderkopp	-	01 Babysang
Hønemor	-	01 Babysang
Jeg løfter deg opp	-	01 Babysang
Bom chicka	-	01 Babysang

Høyt, høyt, høyt i et epletre	-	01 Babysang
Danse i en ring	-	01 Babysang
Hvor er mamma/pappa	-	01 Babysang
Hjulene på bussen	-	01 Babysang
Tommelfinger, tommelfinger	-	01 Babysang
Om jeg er liten eller stor	-	01 Babysang
Ro, ro til fiskeskjær	-	01 Babysang
Når det stormer	-	01 Babysang
Stor bølge, liten bølge	-	01 Babysang
Ro, ro, ro din båt	-	01 Babysang
Hokus og pokus	-	01 Babysang
Bjørnen sover	-	01 Babysang
Kjære Gud jeg har det godt	-	01 Babysang
Må Gud velsigne deg	-	01 Babysang
Fem små apekatter	-	01 Babysang
Takk min Gud for hele meg	-	01 Babysang
Se, regndråper faller	-	01 Babysang
Hvem har skapt alle blomstene	781	01 Babysang, Min kirkebok
Dine hender er fulle av blomster	206	02 Helt Førsteklasses!, Påskeverksted
På Golgata stod det et kors	210	02 Helt Førsteklasses!, Påskeverksted
Påskemorgen slukker sorgen	196	02 Helt Førsteklasses!, Salmeslag
Det er navnet ditt jeg roper	434	03 Konfirmasjonstiden
Fordi han kom og var som morgenrøden	479	03 Konfirmasjonstiden
I et skur ved Betlehem	104	03 Konfirmasjonstiden
Lord, I lift your name on high	389	03 Konfirmasjonstiden
Deg være ære	197	03 Konfirmasjonstiden, Salmeslag
Deg å få skode er sæla å nå	482	03 Konfirmasjonstiden, Salmeslag
Det lyser i stille grender	63	04 Adventsamling, Hellig tre kongers-fest
Et barn er født i Betlehem	27	04 Adventsamling, Hellig tre kongers-fest
Glade jul, hellige jul	47	04 Adventsamling, Hellig tre kongers-fest
Tenn lys! Et lys skal brenne	25	04 Adventsamling, Hellig tre kongers-fest
Blott en dag, ett ögonblick i sänder	489	05 Salmeslag
Kristus er verdens lys	101	05 Salmeslag
O bli hos meg! Nå er det aftentid	818	05 Salmeslag
Overmåte fullt av nåde	279	05 Salmeslag
Jeg vil deg, o Herre, min lovsang	383	05 Salmeslag
Kjære Gud, når eg bed	717	05 Salmeslag
Hellig, hellig, hellig! Herre Gud allmektig	281	05 Salmeslag
Jeg er i Herrens hender	494	05 Salmeslag
Eg veit i himmerik ei borg	882	05 Salmeslag
Deilig er jorden	48	05 Salmeslag

Konsert virksomhet, Olsvik kirke som konsertarena

Vi ønsker å arrangere både rene orgelkonserter, konserter med vokal og andre instrumentsammensetninger, ulike kor-konserter og større produksjoner. Programmet vil endre seg fra år til år, med nye konsertserier og temaer. I minst en av konsertene i året, bør vårt konsertflygel være hovedinstrumentet. I tillegg til det vi produserer selv ønsker vi å være en åpen og attraktiv konsertkirke for eksterne arrangører.

Bokstavlisten nedenfor er ment som en meny man kan plukke fra. En kan begynne et sted og utvide etterhvert som man får tilgang på ressurser, folk, motivasjon og inspirasjon.

Tiltak:

A. Kirkeårskonserter (Idé fra; Levanger kulturkirke)

Kirkeårskonserterne er konserter i tilknytning til kirkeårets høytider og merkedager:

1. Advent/Julekonsert (desember)
2. Nyttårskonsert ca. 2. Søndag i januar. (f.eks. i sammenheng med Norges korforbund)
3. Påskekonsert (f.eks. 1. søndag etter påske), (i sammenheng med BKF/hele Bergen)
4. Sankthans /Jonsok (rundt denne dato 23. Juni.) (Sommerkveld i Olsvik kirke (rundt skoleslutt))
5. Kveldsgudstjeneste allehelgensdag, med musikk som et tyngre element enn i dag.

B. Orgelandakt (Idé fra; Levanger kulturkirke)

Orgelandakter er korte tilbud på ca. 20 minutt. Med fokus på tekstlesningen velges to-tre meditasjonsstykker som spilles og rammer inn andakten. Det er rom til å tenne lys og sitte i stillhet under og etter andakten, kirken er åpen i forkant og etterkant. Orgelandaktene gjennomføres med menighetens ansatte, andre onsdag i hver måned kl. 9.00 og er gratis.

C. Lunsjkonsert (Idé fra; Levanger kulturkirke)

Lunsjkonsertene arrangerer vi en gang i måneden i tilknytning til åpen kafé. Her kan kantor alene eller i samarbeid med andre aktuelle samarbeidspartnere, holde lunsjkonsert. Det er gratis servering av kaffe og te, og du kan ta med matpakke og ha lunsjpause med levende musikk. Konsertene varer i ca. 30 minutter, og kirken er åpen for å gå og komme som det passer. Menighetens diakon er til stede på lunsjkonsertene.

D. Salmekvelder (Idé fra; Brith/Rune & Sven-Ove/Lars Kristian)

Salmekveldene arrangeres fire kvelder i året. Ved to av kveldene er orgel/ el. flygelet hovedinstrument og ved de to andre er det et salmeband som tonesetter salmene. (sep., nov., feb., april). Salmekveldene vil ha litt ulik profil. Noen ganger har vi besøk av en salmediker og kommer tettere på skapelse av tekst og musikk, andre ganger er det allsungen som står i sentrum. Salmekveldene varer fra 45 min – 1 1/5 time.

E. Egne kor (det er ønskelig at våre egne kor som et minimum)

- Minising holde/delta på minst en konsert i Olsvik kirke
- Shine holde/delta på minst en konsert i Olsvik kirke
- TweenSing holde/delta på minst en konsert i Olsvik kirke
- TenSing holde/delta på minst en konsert i Olsvik kirke
- Colla Voce holde/delta på minst en konsert i Olsvik kirke

F. Kunst og kulturuken

Menighetens kunst og kulturkomité har (delegert fra menighetsrådet) ansvaret for musikk-programmet under kulturuken. Det er ønskelig at en med jevne mellomrom involverer menighetens egne musikalske ressurser, som f.eks. ansatte, kor, lokale musikk grupper og andre frivillige ressurspersoner.

G. Gospelnight

Vi ønsker å inngå samarbeid med vår eget og et annet unge voksne/voksne kor, om å arrangere fire Gospelnights i året. (to hos oss og to hos vårt samarbeidskor)

H. Konserter for barnehager på dagtid

En gang i året inviterer vi barnehager i nærområdet til konsert. (jf. erfaringene med julevandring) Barna får komme og oppleve kirkerommet som kunst og konsert arena. (ev. finansiering gjennom den kulturelle bæremeisen).

I. Konserter for skoleelever på dagtid

En gang i året inviterer vi skoleklasser/trinn i nærområdet til konsert. (jf. erfaringene med julevandring/skolegudstjeneste) Barna får komme og oppleve kirkerommet som kunst og konsert arena. Tilpasse tilbudet i forhold til læreplanen. (ev. finansiering gjennom den kulturelle skolesekken).

J. Klassisk fredag (Idé fra Majorstua+)

En fredag i måneden arrangerer vi klassiske konserter i samarbeid med Grieg akademiet. Dyktige, unge musikere gir oss verk i verdensklasse. Konsertene koster en femtilapp eller er gratis når de holdes som masterkonserter av Grieg akademiets masterstudenter.

K. DUO – OrgelDUO / FlygelDUO (Idé fra; Son kulturkirke)

I konsertserien DUO utforsker vi orgelet og flygelet som kammermusikalsk instrument. Med utøvere på ulike instrumenter prøver vi kjente og mer ukjente instrumentsammensetninger. I hovedsak spiller vi originalmusikk skrevet for besetningen, men henter også musikk fra lignende ensembler. Vi kan f.eks. ha konserter med orgel & trompet, orgel & gitar, orgel & piano, og orgel & sang, orgel & cello, og orgel & slagverk, osv. Ev. bytte ut orgel med flygel.

L. Musikk for Gud og hvermann (Idé fra Majorstua+)

Er vår konsertrekke annenhver torsdag kveld klokken 20. Konsertene holdes i vårt vakre åpne kirkerom. Konsertene koster en femtilapp og betales i døra. Dørene åpnes kl. 1945.

M. Ekstraordinære konserter (alternativt navn) (Ide fra Skåre kulturkirke)

"Vi vil skape en møteplass mellom himmel og jord for det brede lag av folket, der vi vil samle ulike kulturkrefter og formidle kulturuttrykk gjennom nye og eksperimentelle former." Åpne kirken for ekstraordinære konserter i varierende sjangere med artister som har noe på hjertet; Rock – pop – klassisk – jazz – eksperimentell.

N. Eksterne konsertarrangører

Vi ønsker å være en åpen og attraktiv kirke for eksterne konsertarrangører. Vi skal møte disse med åpenhet og nysgjerrighet. Vår primærholdning er ikke å sette grenser. Vi vil la rommet bli brukt til mer en folk forventer og våge å tro på at rommet/konteksten farger opplevelsen. Dette stiller krav til aktøren. Må man dekke til noe i kirkerommet er man på feil sted.

Vi skal være attraktive gjennom å tilby; et svært godt egnet kirkerom for konserter, kvalitetsinstrumenter (orgel, flygel og ev. andre instrumenter), profesjonelt lydutstyr med tilgjengelige lydteknikere, bistand i forhold til lys-produksjon, kompetent og hyggelig vertskap/kirketjener, ev. bistand/kompetansedeling innenfor markedsføring og produksjon.

Kor virksomhet

Alle former for korarbeid – MiniSing, barnekor, barnegospel, TweenSing, TenSing, voksenkor og liturgisk kor (for å nevne noe) er både menighetsarbeid (menighetsbyggende), trosopplæring og kunstnerisk arbeid. Både korsangere og deres familier blir engasjert og trukket inn i gudstjenestelivet i menigheten. Gjennom korarbeidet lærer sangerne en rekke salmer og bibeltekster som de vil huske for alltid. Korene har klart definerte oppgaver i gudstjenesten, og koristene får derfor, gjennom deltakelse, et eierforhold til liturgien og gudstjenestens dramaturgiske forløp. Ledet av dyktige korledere arbeider kirkens kor mot kunstneriske mål med utgangspunkt i et bredt repertoar. Det er et **klart mål** at alle kor som menigheten ser på som sine kor, deltar på 3-6 Gudstjenester og holder minst en konsert i Olsvik kirke pr. år.

Menighetens kor

Menighetsrådet har p.t. følgende plan for koromfanget i kirken:

Kor	Målgruppe	Hovedansvarlig	Ekstern tilknytning	Status
Babysang	ca. 0 – 1 år	Kateket		er etablert, tiltak i trosopplæring
Knøttsing	ca. 1 – 3 år på dagtid	Åpen barnehage		er etablert, i åpen barnehage
Småbarnssang	ca. 1 – 3 år på ettermiddag	Frivillig (Brith, Øyvind) /kateket		Oppstart 11. jan 2017
Olsvik MiniSing	3 – 6 år	Frivillig (Lene/ Marthe) /kateket	KFUK – KFUM	Oppstart 31. aug. 2016
Shine	7 – 10 år (1 – 4 klasse)	Frivillig (Brith) /kateket		Restartet 11. jan 2017
Tweensing	10 – 14 (5 – 7 klasse)		KFUK – KFUM	Oppstart høst 2017
Olsvik TenSing	14 – 19 (8 klasse – vgs.)	TenSing (eget styre) + voksenledere	KFUK – KFUM	Drevet i 25 år
Colla Voce	Voksenkor (20 år +)	Frivillig (eget styre) /kateket	Norges korforbund	Oppstart 29. august 2016

Bemanning, ressurser, rekruttering og arbeidsforhold

Menigheten har for tiden kantor i tilnærmet 100 % stilling, samt en kateket som har 30 % kirkemusikkarbeid i sin stilling. I tillegg har menigheten et godt tilfang av frivillige musikalske ressurser på ulike nivå, som brukes flittig. Menigheten har flere kor (se kapittelet om korvirksomhet i del to) og flere musikalske grupper som brukes inn i arbeidet. For tiden har ett av korene (voksenkoret Colla Voce) lønnet dirigent.

Mål:

- Øke ansatte ressursene som brukes på kirkemusikk.
 - Det er et viktig mål å opprettholde kantor i 100 % stilling i vår kirke.
 - Det er et mål at den 30 % stillingen vi har i tillegg i dag kan økes til 100 %. Per i dag vurderes behovet for å være størst i forhold til rollen som produsent/koordinator.
- Øke de frivillige ressursene.
 - Det er et viktig mål å gi flere frivillige muligheten til å musisere i vår kirke. Både profesjonelle og amatører skal få være frivillige musikere hos oss.
 - Oversikt og registrering av frivillige musikere skal samkjøres med frivillighetskoordinator/menighetens database for frivillige medarbeidere.

3. Øke samarbeidet med musikk institusjonene
 - a. Det er et mål å etablere og utvikle samarbeid med f.eks. kulturskolen, Grieg akademiet, Lærerhøgskolens musikkutdanning samt andre aktuelle musikk institusjoner.
4. Øke samarbeidet med lokale musikk grupper (lokal som i Bergen).
 - a. Olsvik kirke skal være en attraktiv arena for lokal musikkgrupper. Både når det gjelder konserter, men også deltakelse på andre arrangement inkl. Gudstjenestelivet.
5. Olsvik kirke skal være en attraktiv kirke å utøve musikk.
 - a. Dette skal oppnås gjennom tilgang på gode instrumenter,
 - b. en raus og inkluderende kultur,
 - c. godt stabsfellesskap,
 - d. gode rammebetingelser (øvingstid, teknisk produksjon, gode arena for utøvelse)
6. Vi ønsker å bidra til at unge musikk-talenter velger å ta en kirkemusikalsk utdanning.
 - a. Dette skal vi gjøre både ved å tilby kirken som arena for musisering
 - b. Samt å tilby individuell instrumentopplæring.
7. Vi ønsker å utfordre fellesrådet som arbeidsgiver og bispedømmekontoret som faglig ressurs, til å ta et større ansvar for kulturarbeidet i kirken.
 - a. Dette gjennom tilgang på faglig oppfølging, kurs og videreutdanning for ansatte og frivillige.
 - b. Bidra med økte økonomiske og menneskelige ressurser.
 - c. Bidra til økt samarbeid mellom kirkemusikerne og musikkmiljøene som er knyttet til byens kirker.
 - d. Bidra til økt synliggjøring av kirkens kunst og kulturarbeid

Kulturskole i Olsvik kirke

Vi ønsker å etablere kulturskole i kirken. Dette skal være et supplerende tilbud til kommunens kulturskole. Vi ønsker i første omgang å tilby individuell instrumentopplæring, samt gode muligheter for samspill og praktisk opptredenerfaring i tilknytning til kirkens aktivitet. Etter hvert kan det bli aktuelt å se bredere på tilbud i forhold til kunst og kulturfeltet. Hensikten med å etablere kulturskole i kirken er:

1. Sosial utjevning. Vi ser at fattigdomsproblematikken øker i vår bydel. Mange barn har ikke mulighet til å delta i kommunenes eller kommersielle leverandørers sine tilbud på feltet. Dette vil bidra til økt levekår i lokalsamfunnet.
2. Rekruttere nye generasjoner med kirkemusikere og musikere med en forankring i kirken.

Samarbeid:

1. Vi ønsker å etablere samarbeid med orgelklubben Ferdinand i Bergen. (og ev. andre egnede orgelklubber i Norge)
2. Norges KFUK-KFUM v/Hans Olav Baden som har startet kulturskole i kirken i Oslo.

Samarbeid med institusjoner

I Olsvik er det noen institusjoner for mennesker i sårbare situasjoner, som vi ønsker å styrke vårt samarbeid med. Dette gjelder institusjon for psykisk utviklingshemmede, møtepunkt for mennesker med psykisk sykdom, eldresenter og møteplassen frivillighetssentralen.

Tiltak: I samarbeid med diakon ønsker vi å utvikle dette feltet og skape noen faste arrangement som gjentas årlig.

Formidling av ekstratjenester til dåp, konfirmasjon, bryllup, og gravferd.

Det er et mål å utarbeide en oversikt (brosjyre/nett) over ekstratjenester som på en ryddig ikke kommersiell måte til brukere av kirken. Vi har et stort kontaktnett av tilbydere som vi kan formidle. Den store fordelen med dette er at kirkens stab og frivillige som er involvert i disse seremoniene, får et tettere og mer forutsigbart samarbeid med noen færre aktører enn i dag. I dag er det stort sett begravelsesbyråene som selger ekstratjenester ved gravferder.

Tiltak:

1. Utarbeide brosjyre (papir og digitalt) for de ulike seremoniene med tilbud om ekstratjenester.

Halvårlige samhandlingsmøter

Samhandling og koordinering er avgjørende for godt samarbeid og effektiv utnyttelse av de ressursene vi har. Derfor vil det være nødvendig og klokt å gjennomføre halvårlige samhandlingsmøter der menighetens ulike grupper og arrangører samhandler om neste års produksjoner. En bør møtes en gang i semesteret og utarbeide en rullerende plan/oversikt over det som skal skje det neste året/halvåret. Naturlige involverte vil være:

- Staben
- Ledere/dirigenter for våre kor
- Kunst og kulturkomiteen
- Kirkemusikkutvalget
- Ledere for andre grupper, eks. temakveldene osv.
- etc.

KILDER TIL INSPIRASJON OG VIDERE FORDYPING

1. Kirkerådet (2009): *Plan for kirkemusikk*. (Vedtatt på Kirkemøtet i 2008 iverksatt 2009.)
2. Norske kirkeakademier (2005): *Kunsten å være kirke. Kirkens kulturmelding*. Oslo: Verbum.
3. Ole Martin Hylland og Heidi Stavrum (red.)(2016): *En ny kirkelyd*. Oslo: Norsk kulturråd
4. Aagedal, Olaf (2013): "Kulturkirken i lokalsamfunnet. Tolv teser om kulturalisering av Den norske kyrkja": Kapittel i: Pal Repstad og Elise Seip Tønnesen
5. (red.), *Hellige hus. Arkitektur og utsmykning i religiøst liv*, s. 223–239. Oslo: Cappelen Damm.
6. Aagedal, Olaf, Helene Egeland og Marianne Villa (2009): *Lokalt kulturliv i endring*. Oslo: Norsk kulturråd.
7. Tjørhom, Ola (2001): *Mellom kultur - sputnik'er' og nostalgi – Om den moderne musikkens plass og rolle i kirken*. Norsk Kirkemusikk, 1: 4–11.
8. Stenseng, Hilde og Hilde Sornas (2009): *Tilskuddsordningen for kirkemusikk 2005–2009*. Intern gjennomgang av tilskuddsordningen for kirkemusikk. Oslo: Norsk kulturråd.
9. St.meld. nr. 48 (2002–2003): *Kulturpolitikk fram mot 2014*. Oslo: Kultur- og kirke departementet.
10. Solhaug, Arne J. (2002): *Fra organist til kantor. Utviklingen av en ny kirkemusiker-identitet*. Oslo: Verbum forlag.
11. Skaadel, Hvard (2013): "Lovsang til Gud eller gladsang til 'alles pappa' – paradigmeskifter i samtidens kristne kirkesang". *Kirke og Kultur*, 3:274–286.
12. Repstad, Pal og Irene Trysnes (red.) (2013): *Fra forsakelse til feelgood. Musikk, sang og dans i religiøst liv*. Oslo: Cappelen Damm.
13. Onarheim, Leonora (2007): *Kunsten å være en kulturkirke: om synet på kultur i Den norske kirkes første kulturmelding*. Hovedoppgave i kristendoms kunnskap, Universitetet i Oslo.
14. Den kulturelle skolesekken Bergen kommune. Link: <https://dksbergen.no>
15. Den kulturelle bæremeisen Bergen kommune. Link: <https://www.bergen.kommune.no/tjenestetilbud/kultur-idrett-og-fritid/kultur/musikk/den-kulturelle-baemeisen>
16. Den kulturelle spaserstokken Bergen kommune. Link: <https://www.bergen.kommune.no/tjenestetilbud/kultur-idrett-og-fritid/kultur/visuell-kunst/bergens-kulturelle-spaserstokk>
17. *Skapende læring – strategiplan for kunst og kultur i opplæringen*. Kunnskapsdepartementet. 2006/2007
18. St. Meld. Nr. 22 (2004-2005) Kultur og næring.
19. St. Meld. Nr. 10 (2011-2012) Kultur, inkludering og deltaking.
20. St. Meld - evaluering kulturløftet 1, 2 og 3.
21. Bergen domkirke menighet – div. kulturproduksjon.
22. Levanger kulturkirke. Link: <http://www.levangerkulturkirke.no>
23. Son kulturkirke – SAGA -. Link: <http://www.sonkulturkirke.no>
24. Sandefjord kunst og kulturkirke. Link: <http://www.misk.no>
25. MajorstuaPluss. Link: <https://kirken.no/majorstuaapluss>
26. St. Jakop kirke – kulturkirke for unge i Bergen. Link: <http://www.stjakob.no>
27. Geilo kulturkirke. Link: <http://hol.kirken.no/geilokulturkyrkje/om>
28. Kulturkirken Jakop. Link: <http://jakob.no>
29. Norske kirkeakademier. Link: <http://www.kirkeakademiene.no>
30. KULT – senter for kunst, kultur og kirke. Link: <http://kult.oslo.no>

VEDLEGG:

Ressursliste, en oppdatert liste som synkroniseres med frivillighetskoordinators database.

Ex. Nybø Brass, Alvøen-, Olsvik skolekorps, Sotra storband, liste på musikere profesjonelle, amatører, frivillige,

Dokumentet "Arrangement i Olsvik kirke - rutiner og tips." Vedtatt av menighetsrådet 8. mai 2014

Avtale om resultatbasert honorar for arrangører. Vedtatt av menighetsrådet 6. November 2014

Ressursliste, tips og råd, steder å søke økonomisk større